

## טיוטת הרצאה 13

**תרגיל\*:** (האוניברסליות של קבוצת Cantor) התנאים הבאים שקולים:  
 א. מ"ט  $X$  הומיאומורפי לתת קבוצה סגורה של קבוצת קנטור  $C$ .  
 ב.  $X$  קומפקטי, מטריזבילי ו  $\dim X = 0$ .

### משפט (האוניברסליות של קוביות Tychonoff)

התנאים הבאים שקולים:

$$1. X \in T_{3,5}$$

2.  $X$  משוכן לתוך קובית Tychonoff מסוימת  $[0,1]^S$ .

3. ל  $X$  יש קומפקטיפיקציה.

### הוכחה:

$1 \Leftarrow 2$   $X \in T_{3,5}$  לכן קיים אוסף פונקציות  $\{f_s : X \rightarrow [0,1]\}_{s \in S}$  שמפריד נקודות וקבוצות סגורות (למשל  $S := C(X, [0,1])$ ). אז פונקצית האלכסון  $f = \Delta_{s \in S} f_s : X \rightarrow [0,1]^S$  שיכון טופולוגי לפי המשפט על פונקצית האלכסון.

$2 \Leftarrow 3$  אם  $f : X \rightarrow [0,1]^S$  שיכון טופולוגי אז הוא משרה קומפקטיפיקציה

$$f : X \rightarrow Y := \overline{f(X)} \subseteq [0,1]^S$$

לפי משפט Tychonoff  $[0,1]^S \in Comp$ . האוסדופיות תכונה כפלית. לכן

$$Y \in Comp \cap T_2 \text{ אז גם } [0,1]^S \in Comp \cap T_2$$

$3 \Leftarrow 1$  נזכיר ש  $T_{3,5} \supset T_4 \supset T_2 \cap Comp \supset Y \in T_{3,5}$  ו תכונה תורשתית.



### משפט (מטריזציה)

התנאים הבאים שקולים:

$$1. X \in Metr \cap B_2 \text{ (שקול: } X \in Metr \cap Sep)$$

2.  $X$  משוכן לתוך קובית Hilbert  $[0,1]^{\mathbb{N}}$ .

**הוכחה: (נדלג על ההוכחה)**

1  $\Leftarrow$  2 בגלל המשפט הקודם מ"ל שקיים אוסף בן מניה  $\{f_s : X \rightarrow [0,1]\}_{s \in S}$  שמפריד נקודות וקבוצות סגורות.

נתון  $X \in \text{Metriz} \cap B_2$ . קיים בסיס בן מניה  $\gamma = \{O_n\}_{n \in \mathbb{N}}$ .

לכל זוג  $O_n, O_m$  עם התנאי  $\overline{O_m} \subseteq O_n$  נבחר פונקציה רציפה אחת  $f_{m,n} : X \rightarrow [0,1]$  כך ש

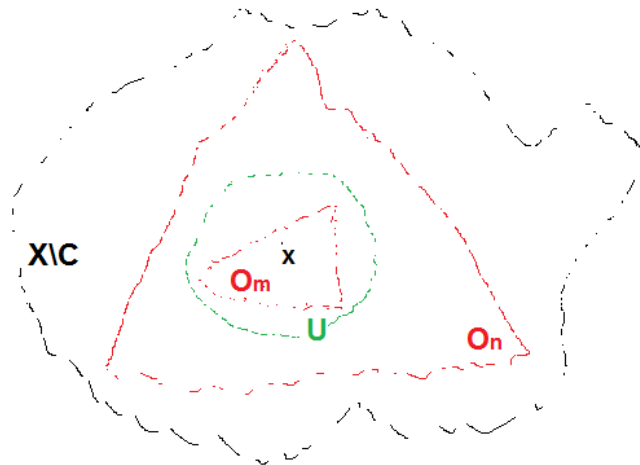
$$(f_{m,n}(\overline{O_m}) = 0, f_{m,n}(X \setminus O_n) = 1)$$

אז אוסף  $\mathcal{S}$  של פונקציות שנבחרו הוא בן מניה.

בגלל המשפט "פונקציות האלכסון" מ"ל ש  $\mathcal{S}$  מפריד נקודות וקבוצות סגורות.

ניח  $x \notin C$  ו  $C$  סגורה.  $\gamma = \{O_n\}_{n \in \mathbb{N}}$  בסיס לטופולוגיה לכן אפשר לבחור

סביבה פתוחה  $O_n \in \gamma$  כך ש  $O_n \subset X \setminus C$ .



במרחב מטריזבילי  $X$  קיימת סביבה  $U \in N(x)$  כך ש  $\overline{U} \subseteq O_n$

(למשל כדור  $x \in U = B(x, \varepsilon) \subset \overline{B(x, \varepsilon)} \subset B[x, \varepsilon] \subset O_n$ ).

$\gamma = \{O_n\}_{n \in \mathbb{N}}$  בסיס לכן קיים  $O_m \in \gamma$  כך ש  $x \in O_m \subseteq U$ . נקבל

$$x \in O_m \subseteq \overline{O_m} \subseteq \overline{U} \subseteq O_n \subseteq X \setminus C$$

אז פונקצית אוריסון  $f_{m,n} : X \rightarrow [0,1]$  מפרידה  $x, C$  (כי היא מפרידה  $\overline{O_m}, X \setminus O_n$ )

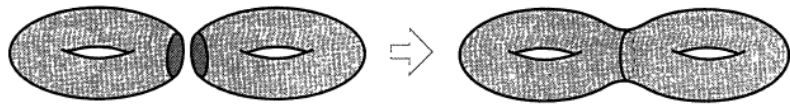
2  $\Leftarrow$  1  $[0,1]^{\mathbb{N}} \in \text{Metriz} \cap B_2$  וכך גם כל תת מרחב שלו (כי  $\text{Metriz}, B_2$  תכונות תורשתיות).

☺

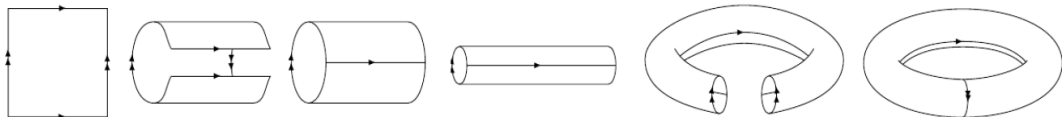
**מידע:** אפשר להוכיח משפט Urysohn  $T_3 \cap B_2 \subset \text{Metriz}$  (ראו למשל: J.R. Munkres Topology).

לכן במשפט הקודם התנאי הראשון ניתן להחליש ל  $X \in T_3 \cap B_2$ .

## טופולוגית מנה -- Quotient topology



למדנו מספר אפשרויות לבנות מרחבים טופולוגיים חדשים בעזרת נתונים. בין היתר: תת מרחב, מכפלה, סכום. אפשרות נוספת וגם מאוד חשובה היא "מנה טופולוגית". למשל אפשר לקבל טורוס 2-ממדי כמרחב מנה של ריבוע באופן הבא:



This image from <http://i.stack.imgur.com/FJaFe.png>.

נניח  $(X, \tau)$  מ"ט ואנחנו רוצים "להדביק חלקים מסוימים".

איך מגדירים טופולוגיה מתאימה? מה הן ההגדרות המתאימות?

**תזכורת** (מתורת הקבוצות) נניח  $\sim$  יחס שקילות בקבוצה  $X$ . נסמן:

- $[a] := \{x \in X \mid a \sim x\}$  מחלקה של איבר  $a$
- (תמיד  $X = \coprod_{a \in X} [a]$  ויש חלוקה  $[a]$ )
- $X / \sim := \{[a] : a \in X\}$  "קבוצת המנה" היא קבוצת המחלקות
- $\rho : X \rightarrow X / \sim \quad a \mapsto [a]$  "פונקציה (העתקת) טבעית" (תמיד על)

**שאלה:** איך להגדיר "טופולוגיה טבעית" ב  $X / \sim$  כאשר  $X$  מרחב טופולוגי?

**שקול:** נתונה פונקציה על  $q : X \rightarrow Y$ . איך להגדיר "טופולוגיה טבעית" ב  $Y$ ?

שימו לב: אם נגדיר  $q(a) = q(b) \Leftrightarrow a \sim b$  אז נקבל יחס שקילות כך ש

$Y$  וקבוצת מנה  $X / \sim$  הם באותו תפקיד.

**רעיון:** להגדיר טופולוגיה  $\sigma$  ב  $Y$  כטופולוגיה הכי חזקה שמבטיחה רציפות  $q : X \rightarrow Y$ .

**הגדרה:** נניח  $(X, \tau)$  מ"ט ונתונה פונקציה על  $q : X \rightarrow Y$ . אומרים ש  $\sigma$  **טופולוגית**

**המנה** (ביחס לפונקציה  $q : (X, \tau) \rightarrow Y$ ) אם מתקיימים שני תנאים הבאים:

א.  $q: (X, \tau) \rightarrow (Y, \sigma)$  רציפה.

ב. אם  $q: (X, \tau) \rightarrow (Y, \gamma)$  רציפה אז  $\gamma \subseteq \sigma$ .

במצב כזה גם אומרים ש  $q: (X, \tau) \rightarrow (Y, \sigma)$  היא **פונקצית מנה** (או העתקת מנה).

לעיתים  $\sigma$  נקראת גם "טופולוגיה חזקה" (strong topology).

**תאור של טופולוגית המנה:**  $\sigma := \{O \subseteq Y \mid q^{-1}(O) \in \tau\}$

ז"א קבוצה ב  $Y$  פתוחה אם (ורק אם) המקור פתוח ב  $X$ .

שקול: קבוצה ב  $Y$  סגורה אם (ורק אם) המקור סגור ב  $X$  (מדוע?)

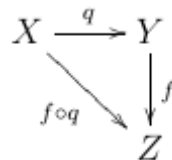
**תרגיל:** כל הומיאומורפיזם פונקצית מנה.

**תרגיל:** הרכבה של פונקציות מנה היא גם מנה.

**משפט** (טופולוגיה חזקה)

נניח  $q: X \rightarrow Y$  פונקצית מנה ונתונה פונקציה  $f: Y \rightarrow Z$ .

אז פונקציה  $f$  רציפה אם (ורק אם) רציפה ההרכבה  $f \circ q: X \rightarrow Z$ .



**הוכחה:** נניח  $f \circ q: X \rightarrow Z$  רציפה. צ"ל רציפה  $f: Y \rightarrow Z$ .

ש"ל  $f^{-1}(O)$  פתוחה ב  $Y$  לכל  $O$  פתוחה ב  $Z$ .

נתון ש  $q: X \rightarrow Y$  מנה. לכן ש"ל  $q^{-1}(f^{-1}(O))$  פתוחה ב  $X$ . אבל

$$f \circ q: X \rightarrow Z \text{ ונתונה רציפות של } q^{-1}(f^{-1}(O)) = (f \circ q)^{-1}(O)$$

☺

**תוצאה:** נניח  $q: (X, \tau) \rightarrow (Y, \sigma)$  פונקצית מנה. אז טופולוגית מנה  $\sigma$  ב  $Y$  היא

טופולוגיה הכי חזקה שמבטיחה רציפות  $q: X \rightarrow Y$ .

ז"א אם  $q: (X, \tau) \rightarrow (Y, \gamma)$  רציפה אז  $\gamma \subseteq \sigma$ .

**הסבר:** נשתמש במשפט "טופולוגיה חזקה" כאשר בתפקיד  $f : Y \rightarrow Z$  ניקח  $\text{id} : (Y, \sigma) \rightarrow (Y, \gamma)$ .

**משפט:** (תנאי מספיק: פתיחות, סגירות)

אם פונקציה  $q : X \rightarrow Y$  על, רציפה, פתוחה (או וסגורה)

אז  $q : X \rightarrow Y$  היא פונקצית מנה.

**הוכחה:** נניח  $q^{-1}(O)$  פתוחה ב  $X$  עבור  $O \subseteq Y$ . צ"ל  $O$  פתוחה ב  $Y$ .

לפי הנתון הפונקציה היא פתוחה לכן התמונה  $q(q^{-1}(O))$  היא גם פתוחה.

אבל  $q$  על לכן  $q(q^{-1}(O)) = O$  חייבת להיות פתוחה. הוכחה דומה אם יש סגירות ...

☺

**תוצאה:** כל הטלה  $p_{i_0} : \prod_{i \in I} X_i \rightarrow X_{i_0}$  היא פונקצית מנה (פתיחות).

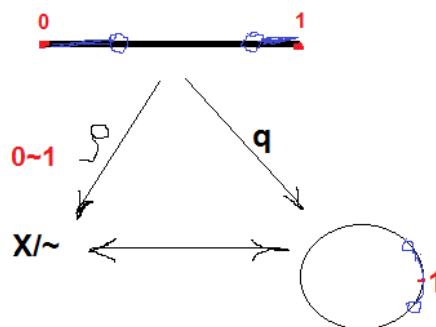
**תוצאה:** נניח  $f : X \rightarrow Y$  רציפה, על  $Y \in T_2, X \in \text{Comp}$ . אז  $f$  פונקצית מנה (סגירות).

**דוגמה:**  $f : X = [0,1] \rightarrow Y = T = \{z \in \mathbb{C} \mid \|z\|=1\}$   $f(x) = \text{cis}(2\pi x)$

היא פונקצית מנה (הפונקציה היא על רציפה וסגורה).

**הערה:** אפשר לתת גם הסבר גיאומטרי: הדבקת נקודות קצה של קטע מגדיר מעגל.

$$X \rightarrow X/\sim \cong Y, \quad 0 \sim 1$$



**דוגמה:**  $\text{id} : (\mathbb{R}, \tau_{discr}) \rightarrow \mathbb{R}$  רציפה על אבל לא פונקצית מנה.

**הסבר:** המקור  $\text{id}^{-1}(\{5\}) = \{5\}$  פתוח ב  $(\mathbb{R}, \tau_{discr})$  אבל לא ב  $\mathbb{R}$ .

**דוגמה:** פונקציה רציפה  $\text{id}: (X, \tau_1) \rightarrow (X, \tau_2)$  פונקצית מנה אם ורק אם  $\tau_1 = \tau_2$ .

**דוגמה:**  $h: X = [0, 1) \rightarrow Y = T = \{z \in \mathbb{C} \mid \|z\| = 1\}$   $h(x) = \text{cis}(2\pi x)$

הפונקציה היא על ורציפה אבל היא לא פונקצית מנה.

הסבר: עבור  $A := \{z \in T \mid 0 \leq \arg(z) < \frac{\pi}{2}\}$  המקור  $h^{-1}(A) = [0, \frac{1}{4})$  פתוח ב  $[0, 1)$

אבל  $A$  לא פתוח ב  $T$ .

**דוגמה:** ב  $\mathbb{R}$  נגדיר יחס שקילות  $a \sim b \Leftrightarrow a - b \in \mathbb{Q}$ . אז מרחב מנה  $\mathbb{R}/\sim = \mathbb{R}/\mathbb{Q}$  (מה העוצמה של  $\mathbb{R}/\sim$ ?)

**הסבר:** מחלקות שקילות הן מהצורה  $[a] = a + \mathbb{Q}$ . צפוף ולא סגור ב  $\mathbb{R}$ .

לכל מקור  $q^{-1}(C)$  של תת קבוצה לא ריקה  $C$  ב  $\mathbb{R}/\sim$  לגבי פונקציה טבעית

$$q: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}/\sim$$

הקבוצה  $q^{-1}(C)$  היא צפופה ב  $\mathbb{R}$  (כי  $q^{-1}(C)$  מכיל לפחות מחלקה אחת).

לכן האפשרות היחידה ש  $q^{-1}(C)$  סגור היא  $q^{-1}(C) = \mathbb{R}$ . אבל אז

$C = qq^{-1}(C) = q(\mathbb{R}) = \mathbb{R}/\sim$  (קחו בחשבון ש  $q: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}/\sim$  על). לכן ב  $\mathbb{R}/\sim = \mathbb{R}/\mathbb{Q}$  עם טופולוגית מנה  $\sigma$  יש רק קבוצה אחת סגורה לא ריקה (שהיא  $\mathbb{R}/\mathbb{Q}$ ).

שקול:  $\sigma$  טופולוגיה טריוויאלית.

### **משפט:** (הומיאומורפיזם ומנה)

נניח  $f: X \rightarrow Y$  פונקציה רציפה, על + חח"ע. אז  $f$  מנה אם ורק אם  $f$  הומיאומורפיזם.

**הוכחה:** כיוון אחד ברור (כי כל הומיאומורפיזם פונקצית מנה).

בכיוון השני נניח  $f: X \rightarrow Y$  מנה וחח"ע. צ"ל  $f$  הומיאומורפיזם. מ"ל  $f$  פתוח.

לכל קבוצה פתוחה  $U \subseteq X$  מתקיים תמיד  $U \subseteq f^{-1}(f(U))$ . אצלנו בעצם

$$U = f^{-1}(f(U)) \text{ (בגלל } f \text{ חח"ע).}$$

לפי הגדרת טופולוגית מנה קבוצה  $O := f(U)$  היא חייבת להיות פתוחה ב  $Y$ .

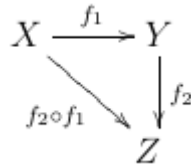
הוכחנו ש  $f$  פתוח.



**משפט** (תנאי מספיק "צמצום")

נניח  $f_1 : X \rightarrow Y$   $f_2 : Y \rightarrow Z$  פונקציות רציפות.

אם ההרכבה  $f = f_2 \circ f_1 : X \rightarrow Z$  היא פונקצית מנה אז גם  $f_2 : Y \rightarrow Z$  פונקצית מנה.



**הוכחה:** צ"ל  $f_2 : Y \rightarrow Z$  מנה. נניח  $f_2^{-1}(A)$  פתוח ב  $Y$ . לפי הרציפות של

$f_1 : X \rightarrow Y$  נקבל ש  $f_1^{-1}(f_2^{-1}(A))$  פתוח ב  $X$ . ברור

$f = f_2 \circ f_1 : X \rightarrow Z$  אבל נתון ש  $f_1^{-1}(f_2^{-1}(A)) = (f_2 \circ f_1)^{-1}(A)$

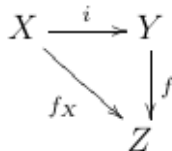
פונקצית מנה. לכן  $A$  פתוחה.

☺

**תוצאה:** נניח  $f : Y \rightarrow Z$  רציפה על וקיימת תת קבוצה  $X \subseteq Y$  כך שצמצום

$f_X : X \rightarrow Z$  הוא על ופונקצית מנה. אז גם  $f : Y \rightarrow Z$  מנה.

**הסבר:** נפעיל משפט תנאי מספיק "צמצום" באופן הבא כאשר  $i : X \rightarrow Y$  שיון טבעי



☺

**הגדרה:** נניח  $f : X \rightarrow Y$  ונתון יחס שקילות  $\sim$  ב  $X$  (או נתונה חלוקה של  $X$ ).

אומרים שפונקציה  $f : X \rightarrow Y$

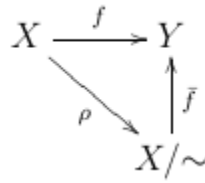
א. **מכבדת את היחס  $\sim$**  אם  $a \sim b \Rightarrow f(a) = f(b)$

ב. **מגדירה את היחס  $\sim$**  אם  $a \sim b \Leftrightarrow f(a) = f(b)$

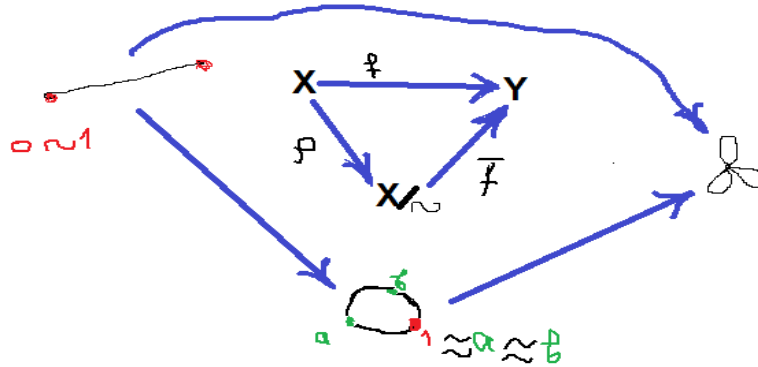
**תכונות:**

1.  $f : X \rightarrow Y$  **מכבדת את היחס  $\sim$**  אם ורק אם מוגדרת היטב פונקצית על הבאה

$$(f = \bar{f} \circ \rho \text{ א"ז}) \quad \bar{f}: X/\sim \rightarrow Y \quad \bar{f}([x]) = \bar{f}(\rho(x)) = f(x)$$



**הערה:** פירוש אינטואיטיבי -- יתכן ו  $f: X \rightarrow Y$  מדביקה יותר נקודות מיחס שקילות  $\sim$

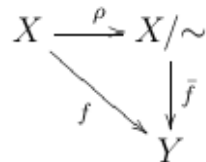


למשל

**מוסכמה:** בהמשך על  $X/\sim$  ניקח טופולוגיה מנה (אם לא נאמר אחרת).

2.  $f: X \rightarrow Y$  רציפה אם ורק אם  $\bar{f}: X/\sim \rightarrow Y$  רציפה.

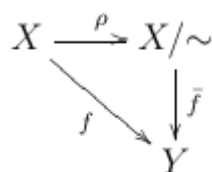
**הסבר:** נפעיל משפט "טופולוגיה חזקה" עבור הדיאגרמה הבאה



אם  $f: X \rightarrow Y$  רציפה אז גם  $\bar{f}: X/\sim \rightarrow Y$ .

3.  $f: X \rightarrow Y$  מנה אם ורק אם  $\bar{f}: X/\sim \rightarrow Y$  מנה

**הסבר:** נפעיל משפט "צמצום" עבור הדיאגרמה הבאה



אם  $f: X \rightarrow Y$  מנה אז גם  $\bar{f}: X/\sim \rightarrow Y$ .



4.  $f : X \rightarrow Y$  מגדירה את היחס  $\sim$  אם ורק אם מוגדרת היטב פונקצית על  $\bar{f} : X/\sim \rightarrow Y$  והיא חח"ע.

**משפט** (קריטריון למנה)

נניח  $f : X \rightarrow Y$  פונקציה רציפה על. נסמן ב  $X/\sim_f$  מרחב מנה כאשר  $\sim_f$  הוא היחס שמוגדר ע"י  $f : X \rightarrow Y$  (ז"א  $a \sim_f b \Leftrightarrow f(a) = f(b)$ ).

התנאים הבאים שקולים:

א.  $f : X \rightarrow Y$  מנה.

ב. פונקציה מושרית  $\bar{f} : X/\sim_f \rightarrow Y$  היא הומיאומורפיזם

**הוכחה:**

ב  $\Leftarrow$  א

$f = \bar{f} \circ \rho$  הרכבה של שתי פונקציות מנה. כי  $\rho : X \rightarrow X/\sim_f$  פונקצית מנה

(בחרנו  $X/\sim_f$  בטופולוגית מנה) ו  $\bar{f}$  הומיאומורפיזם.

א  $\Leftarrow$  ב

נתון  $f : X \rightarrow Y$  מנה. לפי תכונה 3 נקבל  $\bar{f} : X/\sim_f \rightarrow Y$  גם מנה.

אבל  $\bar{f} : X/\sim_f \rightarrow Y$  (על ו) חח"ע לפי תכונה 4.

לכן לפי משפט "הומיאומורפיזם ומנה" נקבל ש  $\bar{f} : X/\sim_f \rightarrow Y$  הומיאומורפיזם.



**הערה חשובה:** תכונות הנ"ל עוזרות להוכיח הומיאומורפיזם עם מרחבי מנה מסוימים.

**דוגמה:** הדבקת נקודות קצה של קטע מגדיר מעגל.

**הסבר:** נגדיר פונקציה

$$f : X = [0,1] \rightarrow Y = T = \{z \in \mathbb{C} \mid \|z\|=1\} \quad f(x) = (\cos(2\pi x), \sin(2\pi x))$$

הפונקציה היא מנה (כפונקציה רציפה סגורה על מרחב האוסדורף).

$$f : X \rightarrow T \text{ מגדירה את היחס } 0 \sim 1.$$

$$\bar{f} : [0,1]/\sim_f \rightarrow T \text{ לפי משפט קריטריון קיים הומיאומורפיזם}$$

לכן  $[0,1]/\sim_f \cong T$ .

**תרגיל:** הוכיחו:

א.  $f: \mathbb{R} \rightarrow T, f(x) = \text{cis}(2\pi x)$  פונקציה מנה.

ב.  $\mathbb{R}/\mathbb{Z} \cong T$

(כאשר  $\mathbb{R}/\mathbb{Z} = \{x + \mathbb{Z} \mid x \in \mathbb{R}\}$  מסמן קבוצת מנה של מחלקות עם טופולוגיה מנה)

**הסבר של א**

(דרך 1) אפשר להשתמש בתוצאת משפט צמצום עבור ההכלה  $i: [0,1] \rightarrow \mathbb{R}$ .

(דרך 2) אפשר להוכיח שבעצם  $f: \mathbb{R} \rightarrow T, f(x) = \text{cis}(2\pi x)$  פתוחה.

**הסבר של ב**

כאן אפשר להשתמש בחלק א יחד עם משפט קריטריון למנ אם ניקח בחשבון שיחס שקילות

$a \sim_f b \Leftrightarrow a - b \in \mathbb{Z} \Leftrightarrow a \equiv b \pmod{\mathbb{Z}}$  הוא

הערה: מחלקת שקילות של  $a \in \mathbb{R}$  הוא  $[a] = a + \mathbb{Z}$ .

ז"א תאור אחר של היחס הוא  $a \sim_f a + n \quad \forall n \in \mathbb{Z}$ .

**תרגיל:** (הצגת טורוס דו-ממדי) הוכיחו  $\mathbb{R}^2/\mathbb{Z}^2 \cong T^2$

(מנה)  $\mathbb{R}^2/\mathbb{Z}^2 = \{(x, y) + \mathbb{Z}^2 \mid x, y \in \mathbb{R}\}$  מסמן קבוצת מנה של מחלקות עם טופולוגיה מנה

פתרון: נתחיל מהפונקציה  $f: \mathbb{R}^2 \rightarrow T^2, f(x, y) = (\text{cis}2\pi x, \text{cis}2\pi y)$ .

צמצום הפונקציה  $f: [0,1]^2 \rightarrow T^2$  פונקציה מנה. לכן לפי משפט (תנאי מספיק "צמצום") גם  $f: \mathbb{R}^2 \rightarrow T^2$  מנה.

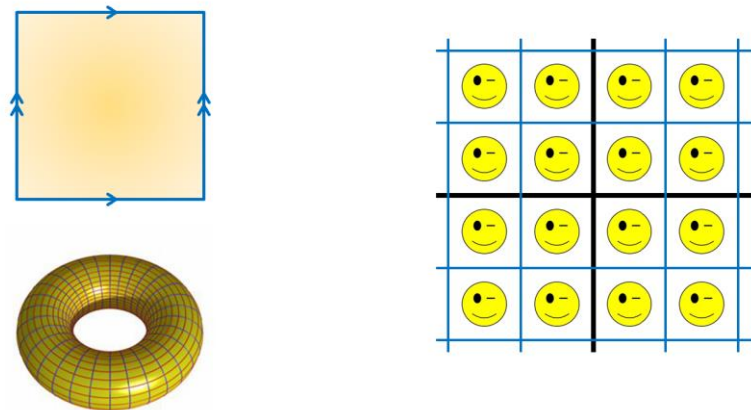
כעת לפי משפט (קריטריון למנה) נקבל  $\mathbb{R}^2/\sim_f \cong T^2$ .

כאן יחס שקילות מתאימה היא  $(a, b) \sim_f (a + n, b + m) \quad \forall n, m \in \mathbb{Z}$  המחלקות

הן  $\{(x, y) + \mathbb{Z}^2 \mid (x, y) \in \mathbb{R}^2\}$ . לכן קבוצת מנה מתאימה היא בדיוק  $\mathbb{R}^2/\mathbb{Z}^2$ .

לכן מרחב מנה  $\mathbb{R}^2/\sim_f$  כאן הוא בעצם  $\mathbb{R}^2/\mathbb{Z}^2 \cong T^2$ .

כבר הוכחנו הומומורפיזם  $\mathbb{R}^2 / \sim_f \cong T^2$ . לכן גם  $\mathbb{R}^2 / \mathbb{Z}^2 \cong T^2$ .



**מידע:** מי שלמד תורת החבורות בהחלט מבין שקבוצת מנה  $\mathbb{R}^2 / \mathbb{Z}^2$  היא חבורת מנה. בשפה יותר מתמטית כאן מדובר על איזומורפיזם של חבורות טופולוגיות  $\mathbb{R}^2 / \mathbb{Z}^2 \cong T^2$

**תרגיל:** במעגל יחידה  $T = \{z \in \mathbb{C} : \|z\| = 1\}$  במישור המרוכב נגדיר יחס שקילות  $v \sim -v$ . הוכיחו שמרחב מנה  $T / \sim$  הוא הומומורפי למעגל עצמו  $T$ .

**פתרון:**  $f : T \rightarrow T, f(v) = v^2$  היא פונקציה מנה (מדוע?).

היא מגדירה יחס שקילות בדיוק  $v \sim -v$ .

**מידע:** כאן בעצם אנחנו מחשבים "מרחב המסלולים" (אורביטות) לגבי פעולה טבעית

חבורה ציקלית  $\mathbb{Z}_2 = \{e, \sigma\}$  עם שני איברים על המעגל  $T$  (הפעולה היא היפוך הסימן)

$$\mathbb{Z}_2 \times T \rightarrow T \quad (\sigma, v) \mapsto \sigma(v) = -v$$

## אזהרות:

1. להיות פונקציה מנה לא תורשתית. ז"א יתכן ש  $f : X \rightarrow Y$  העתקה מנה  $A \subseteq X$  ופונקציה על שמושרית  $f_A : A \rightarrow f(A)$  היא לא תמיד מנה.

למשל להתבונן בדוגמאות שהיו עם  $A = [0,1) \subset X = [0,1]$

דוגמה נוספת:  $p_1 : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$  מנה אבל הצמצום

$p_1 : X = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid xy = 1\} \cup \{(0,0)\} \rightarrow \mathbb{R}$  לא מנה

כי המקור של  $\{0\}$  הוא נקודון  $\{(0,0)\}$  שהיא נקודה מבודדת ב  $X$

אבל  $\{0\}$  לא פתוח ב  $\mathbb{R}$ .

2. מרחב מנה יכול להיות מאוד מסובך ("הרבה יותר מהמקור"). למשל:

א. ריבוע דו-ממדי הוא מרחב מנה של קטע (Square-filling curves).

ב. כל מרחב מטרי קומפקטי הוא מרחב מנה של קבוצת קנטור!

3. פונקציות מנה יכולה להיות לא פתוחה ולא סגורה.

דוגמה א: נניח  $X = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid x \geq 0 \vee y = 0\}$  (תת מרחב של  $\mathbb{R}^2$ ).

נגדיר פונקציה  $f : X \rightarrow \mathbb{R}$   $f(x, y) = x$  (צמצום של הטלה).

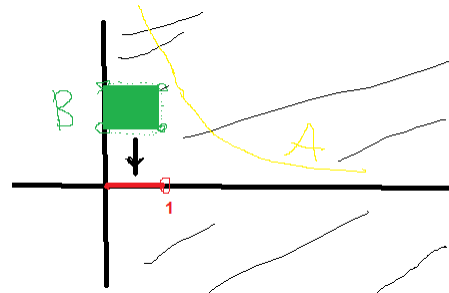
אז  $f$  פונקציות מנה אבל  $f$  לא סגורה ולא פתוחה.

פתרון: צמצום על ציר  $X$  מגדיר הומיאומפיזם (בעצם הפונקציה המקורית היא רטרקציה).

לכן  $f : X \rightarrow \mathbb{R}$  מנה לפי משפט הצמצום.

$f$  לא פתוחה:  $B := [0, 1) \times (2, 3)$  פתוחה ב  $X$ . אבל  $f(B) = [0, 1)$  לא פתוחה ב  $\mathbb{R}$ .

$f$  לא סגורה:  $A := \{(x, \frac{1}{x}) : x > 0\}$  סגורה ב  $X$ . אבל  $f(A) = (0, \infty)$  לא סגורה ב  $\mathbb{R}$ .



דוגמה ב: עבור הפונקציה  $f : \mathbb{R} \rightarrow \{0, 1\}$ ,  $f(x) = \begin{cases} 0, & x < 0 \\ 1, & 1 \leq x \end{cases}$

טופולוגית מנה על  $Y = \{0, 1\}$  היא טופולוגית סרפינסקי  $\sigma = \{\emptyset, \{0\}, \{0, 1\}\}$ .

$f : \mathbb{R} \rightarrow \{0, 1\}$  לא פתוחה ולא סגורה (דוגמה נוספת בהמשך).

בנוסף שימו לב שמרחב מנה (שהוא מרחב סרפינסקי) לא  $T_1$ .

4. בהעתקות מנה אקסיומות הפרדה לא תמיד נשמרות.

למשל בדוגמה הקודמת ב או בדוגמה של  $\mathbb{R} / \mathbb{Q}$ .

הערה: מרחב מנה הוא בעל תכונת  $T_1$  אם"ם כל מחלקת שקילות היא סגורה.